N. Varuy
tarafından
TÜSTAV'a
bağışlanmıştır

PARTİ Gazetesi

KILAVUZUMUZ
BİLİMSEL SOSYALİZM;
SİLAHIMIZ,
PARTİMİZDİR.

15 MART 1971 / SAYI : 4 — TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİNİN MERKEZ YAYIN ORGANIDIR — 50 KURUŞ

Son Olaylar Üzerine TİP'in Görüşü

Türkiye bugünkü duruma 1961 Anayasası lâfzıyla da, ruhuyla da uygulanmadığı için gelmiştir. Anayasanın koyduğu hukuk devleti, sosyal adalet ilkeleri, emekçi halkımız için getirdiği ve gerçekleştirilmesini devlete yüklediği ekonomik ve sosyal haklar, öngördüğü reformlar, hatta Anayasanın hükme bağladığı nitelikte plânlama gerçekleşmemiştir. Anayasanın tekrar tekrar belirttiği, özel mülkiyetin ve teşebbüsün kamu yararına aykırı olmaması şartı da hiç dikkate alınmamış, ihlâl edilmiştir. Anayasanın «klâsik demokratik hak ve özgürlükler» diye bilinen özgürlüklere ilişkin hükümleri dahi kısıtlanmış, uygulamaya geçirilmemiştir. Gericiliğin örgütlenmiş ve silâhlanmış bir şekilde memleketi baştan başa baskısı altına almasına, defalarca yer yer kıyam hareketleri yapmasına gözyumulmuştur. Gençliğin emperyalizme, bozuk sosyal düzene ve eğitim düzenine karşı haklı infialı, ajanlar, kışkırtmalar ve tertiplerle anarşik hareketlere itelenmiş ve gençlik katliamına yolaçılmıştır.

1961 Anayasası bu kısaca temas ettiğimiz ve diğer nitelikleriyle, lâfzıyla ve ruhuyla halktan yana, halka dönük bir Anayasadır. Yani sol bir Anayasadır. Anayasa gericiliğin her şekline her ölçüde kesinlikle karşıdır; yalnız lâikliğe ilişkin hükümleri dolayısiyle dinsel yobazlık görüntüsündeki gericiliğe değil, ekonomik ve sosyal gericiliğe de karşıdır. Ayrıca Anayasa, getirdiği politik, ekonomik, sosyal hak ve özgürlüklerin özüne dokunulamıyacağı amir hükmünü de kesinlikle koymuştur.

Cevdet Sunay 1 Mart 16971 mesajında «...bütün vatandaşlar ve sorumlu kuruluşlar arasında inanç ayrılığına, tutum ve davranış aykırılığına ve bunların sürdürülmesine bundan böyle asla müsamaha ve tahammül edilmiyecek» demekle bir kalemde Anayasayı ortadan kaldırmış, en açık ve kesin şekliyle bir faşist yönetimin savunucusu olduğunu şüpheye yer bırakmıyacak surette ortaya koymuştur.

(Devamı 3 üncü sayfada)

GÜNDEM

HEM YILMAYACAĞIZ, HEM OYUNA GELMEYECEĞİZ

Dünya devrimci pratiğinin bize gösterdiği şudur ki, burjuva da, burjuvanın ideolojisi de artık tükenmiştir. İdeolojik ve tarihsel tükenmişliğinin bilincinde olan burjuva, kimi yerde ajanlarını sosyalist hareketin saflarına salmakta, kimi yerde zorbalarını seferber etmekte, kimi yerde de ikisini birden yapmaktadır. Türkiye burjuvasının buna istisna olmadığı, son birkaç haftanın olaylarından anlaşılmıştır.

Türkiye İşçi Partisi üyeleri, Amasya'dan Yıldızeli'ne, Turhal'dan Kırıkhan'a kadar uzanan bir cinayetler ve saldırılar dizisine hedef olmuşlardır. Kaatiller ve saldırganlar ellerini, kollarını sallayarak gezdiklerine göre, bu türden olaylar, burjuvanın ve onun iktidarının destek ve himayesinde meydana gelmektedir.

BURJUVA, BİR TAŞLA İKİ KUŞ VURMAK PEŞİNDEDİR

Burjuvanın neyi amaçladığı açıktır: bir yandan Türkiye İşçi Partisi'nin militanlarını bezdirmek, yıldırmak, sindirmek, Anayasal haklarını kullanmaktan çekinir duruma getirmek ve böylece partinin teşkilatını fiilen işlemez kılmak; öte yandan, devrimci sosyal hareketin öncü müfrezesi olan Türkiye İşçi Partisi'ni «anarşist silâhlı mücadele» ortamına çekmek. *Dünya devrimci pratiği bu gibi entrikalara yabancı değildir. Sosyalist partiyi baskı ve şiddet tedbirleriyle sindirmek, sinmezse «nefs-i müdafaa» durumunda bırakarak silâhlanmaya zorlamak, sonra da «silâhlandı» gerekçesiyle hareketi bastırmak... Burjuva bu yolları çok aşındırmış ama, her seferinde, hüsrana uğramıştır. Burjuvalar ve ajanları şunu iyice bellesinler ki,* hem yılmayacağız, hem oyuna gelmeyeceğiz!

Türkiye İşçi Partisi'nin 4. Büyük Kongresi, Türkiye sosyalist hareketinin yeniden ve bir üst düzeyde doğduğuna işarettir. Bu işareti, sosyalistler kadar, burjuvalar da görmüşlerdir. Burjuva partilerinin sözcüleri ağız-birliği etmişçesine T.İ.P.'ne saldırmakta, T.İ.P. üyeleri öldürülmekte, T.İ.P.'nin kapatılması çalışmaları yoğunlaşmakta ve son üç-dört yıldır dinmiş görünen baskı, şiddet ve zorbalık gösterileri yeniden hız kazanmış bulunmaktadır. Sosyalist mücadele içinde, bunlar olagan şeylerdir. Bir yandan kendi içimizde çelikleşeceğiz, öte yandan yılmadan, yıkılmadan ve burjuvanın oyunlarına gelmeden sosyalizme doğru ilerleyeceğiz.

TERCİHİNİZİ YAPIN : SOSYALİZM YA DA ANARŞİZM

Toplumsal yapının bozuk olduğu, geniş yığınların bir huzursuzluk ve arayış içinde bulundukları doğrudur. Ne var ki yapısal bozukluklardan tedirgin olanlar yalnızca sosyalistler değildir; dolayısıyla, bütün arayışların ille de sosyalizme varması diye birşey söz konusu olamaz. Kimi arayış sosyal-demokrasiye, kimi arayış da anarşizme ulaşır. Bu gibi dönemlerde, sosyalistlere düşen en önemli görevlerden biri, saflarını, sos-

(Devamı 3 üncü sayfada)

BASKI — TERÖR — CİNAYET

PARTİ YÖNETİCİLERİNİN 8-15 YIL HAPSİ İSTENDİ

Türkiye İşçi Partisine yapılan çeşitli baskılar yanında partililer aleyhine birçok davalar açılmakta, takibatlar yapılmaktadır.

Bu arada Partimizin programı, tüzüğü, kongre kararları ve Merkez Yürütme Kurulu bildirileri aleyhine takibat yapan Ankara Cumhuriyet Savcılığı, içlerinde Genel Başkan, Genel Sekreterler ve Merkez Yürütme Kurulu üyelerinin de bulunduğu 23 kişi hakkında dava açılmasını istemiştir. Aynı dosyayı Siyasi Partiler Kanununun 14. maddesine göre Yargıtay Başsavcılığına yollayan Savcılık bu reciin kararlarını beklemeden 141 ve 142. maddeler uyarınca 8 - 15 yıl hapis talebiyle sorgu yargıçlığına başvurmuştur. Parti yöneticilerine isnad olunan suçlardan başlıcası Komünistliği ve Kürtçülüğü amaçlıyan bir derneği (yani Partiyi) yönetmektir.

Halbuki Anayasanın 56. maddesinde belirtildiği gibi demokratik hayatın vazgeçilmez unsuru siyasi partilerin tüzel kişiliklerin, amaçlarının, kongre kararlarının kanunlara ve Anayasaya uygunluğunu tartışacak tek mahkeme Anayasa Mahkemesidir. Parti tüzel kişiliğinin yöneticisi ve temsilcisi olanların bu tüzel kişiliğin programı, tüzüğü ve kongre kararları doğrultusunda parti adına yaptıkları faaliyetlerden dolayı şahısları hakkında dava açmak ve böylelikle de Partinin niteliğinin tesbitini Anayasa Mahkemesini görev sahasından çıkarmak, siyasi Partiler ile ilgili özel hükümler koyan Anayasaya ve Siyasi Partiler Kanununa uygun düşmemektedir.

BABIALİDE
Sabah

HAZIRLIKLI OL ve İŞARET BEKLE"

BABIALİDE SABAHTA ÇAĞRI

Türkiye İşçi Partisi'nin 4. Büyük Kongresi, Türkiye sosyalist hareketinin yeniden ve bir üst düzeyde doğduğuna işarettir. Bu, işareti gören burjuvazi, Amasya'dan Yıldızeli'ne, Turhal'dan Sarız'a, Kırıkhan'dan İnegöl'e kadar, Türkiye'nin dört bir yanında, saldırılarını yoğunlaştırmıştır. Öte yandan, bazı çevreler, bir milyonu aşkın kişinin öldürüldüğü Endonezya'dakine benzer olaylar yaratmak peşindedirler. Tertip olduğu besbelli bir şekilde camilere bomba atılmakta, sonra da «bu işi komünistler yaptı» diye mitingler düzenlenmekte ve linçe kadar uzanan toplu saldırılar yapılmaktadır. Yukarıya aldığımız gazete kupürü, bu saldırıların ve öldürmelerin ne denli örgütlü olarak yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Bunların unuttukları, Türkiye'nin bir Endonezya olmadığı, olmayacağıdır.

PARTİMİZDEKİ DAYANIŞMA

Partimize karşı yürütülen baskı ve tertipler, saflarımızın arasındaki dayanışmayı daha da güçlendirmektedir. Esasen devrimci dayanışma sosyalist mücadelenin başta gelen özelliklerindendir. Genel Merkeze bu dayanışmayı gösteren telgraflar gelmektedir. Bunlardan iki tanesini, örnek olarak, yayınlıyoruz.

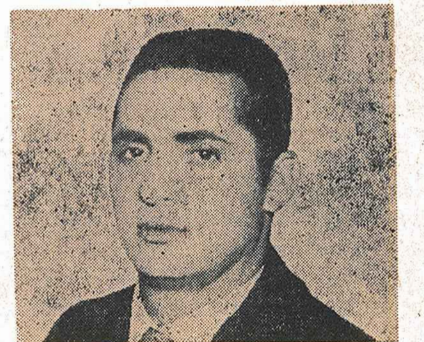
(Devamı Sayfa 3'te)

KIRIKHAN OLAYI

5 Mart 1971 günü meydana gelen Kırıkhan olayı, o sırada ceryan eden olaylar yüzünden, gereği gibi anlaşılamadı. Oysa, bu olay mahiyeti itibariyle son derece önemlidir. Bu itibarla, mutlaka üzerinde durmak gerekir. Zira Kırıkhan'da düpedüz ve plânlı bir şekilde cana ve mala kıyılmıştır.

Hadise tam bir faşizan tertiple başlamıştır. Bilindiği gibi, faşistler hesap ettikleri oyunları oynamak için kendilerine bir takım gerekçeler yaratırlar. Hadisemizde de bu böyle yapılmıştır. Şöyle: bir camide dinamit patlatılmıştır. Patlatanlar belli değildir. Ama hemen ortaya bir söylenti yayılmıştır: Bu işi yapanlar ya işçi partililerdir ya da «kızılbaşlar»dır... Bu işin içinde kendilerine karşı bir iş çıkacağını se-

(Devamı Sayfa 3'te)

GASİP İNAL

12 MART MUHTIRASI

12 Mart muhtırası karşısında alınacak tavrın ne olacağının belirlenmesi bu muhtıranın ve ardındaki gerçeklerin doğru tahlil edilip değerlendirilmesine bağlıdır. Tutarlı bir şekilde bu yapılmadıkça sahiplerini hayal kırıklığına götürür; olayları etkileme ve yön verme insiyatifini kaybettirerek sonunda teslimiyetçi politikanın batağında ağır tarihî sorumluluk içinde batıp gitmelerinden başka bir sonuç vermez.

İki temel soruyu sorarak olayı kavramaya çalışalım.

1 — 12 Mart muhtırası, işçi ve emekçi sınıfların ekonomik, ideolojik ve politik mücadelelerinin daha bir özgürce kullanılması ve toplum düzeninin daha çok demokratlaşması, kamu özgürlüklerinin geliştirilmesi v.b. gibi demokratik amaçlarla mı verilmiştir?

2 — Tersine işçi eylemlerinin, anti-emperyalist öz taşıyan öğrenci eylemlerinin, kamu özgürlüklerinin, TRT, üniversite özerkliği gibi demokrasinin asgari şartı olan temel Anayasal hakların, tertip eseri olduğu besbelli olan anarşi ve patlamalar bahane edilerek, «komünizme gerekçe» sayılarak baskı altına alınmasını sağlamak için mi verilmiştir?

Sıradan vatandaşlar, ilerici yazarlar, tüm yurtseverler ve özellikle sosyalistler bu sorulara kafalarında açık bir cevap bulamadıkça sıhhatli bir tavır alma olanakları yoktur. Bu soruların cevaplarını nerede bulabiliriz? Her halde gönlümüzde ve hayalhanemizde değil. 12 Mart muhtırası ve onun devamı olarak Komutanlarca Cumhurbaşkanına verilmiş muhtıra metinlerinde bulabiliriz.

12 Mart hareketinin özü ve niteliği iki belgeyle ortaya konmaktadır: Silâhlı Kuvvetlerin Meclislere verdiği muhtıra ve Cumhurbaşkanına verildiği basında açıklanan «2 muhtıra» (1). Üç maddelik birinci muhtırayı tamamlıyan ikinci muhtırada şu görüşler yeralıyor.

1 — Anarşik hareketlerin ve «aşırı sağ-sol» akımların önlenmesi için Anayasanın «kişinin temel hak ve ödevleri» bölümündeki sekiz maddenin değişmesi,

2 — Yeni seçim kanununda, okuma-yazma bilmeyenlere oy hakkı verilmemesi,

3 — Toprak reformu yapılması,

4 — Atatürk inkilâplarının korunması.

Bu muhtıraların dışında 12 Mart hareketinin özünü açıklıyan bir gazete haberinde ise silâhlı kuvvetlerin görüşü şöyle beliriyor (2).

1 — Halkın güvenliğini ve huzurunu bozan, iş hayatını durduran ve memleket bütünlüğünü parçalayıcı anarşik olayların önlenmesi,

2 — Demokrasinin, millî serveti tahrip hakkı ve başıboşluk olmadığının anlaşılması,

3 — Üniversite ve TRT özerkliğinin yeniden gözden geçirilmesi,

4 — Tedbir kanunlarının süratle çıkarılması.

Şimdi gelenin ya da gelmek isteyenin ne olduğunu sadece bu maddelere ve ikinci muhtıranın birinci maddesine bakarak anlamak mümkündür sanıyoruz. İkinci muhtıranın birinci maddesinde anarşinin önlenmesi konusunda önerilenler aslında bütün faşist diktatörlüklerin geliş gerekçelerinde yeralmış maddelerdir. Anayasada söz konusu edilen değişiklik: Temel hakların niteliği ve korunması (Md. 10), temel hakların özü (Md. 11), eşitlik (Md. 12), Kişi dokunulmazlığı (Md. 14), Haberleşme hürriyeti (Md. 17), düşünce hürriyeti (Md. 20) Basın hürriyeti (Md. 22), toplantı ve gösteri yürüyüşleri (Md. 28), kişi güvenliği (Md. 30), gibi anayasanın «temel hak ve ödevler» bölümüne ilişkin maddelerdir. Kaldırılmak istenen özgürlükler üniversite ve TRT özerkliği, okuma-yazma bilmeyenlerin oy haklarının kaldırılması gibi maddeler de eklenince, gerçekler bir iyice ortaya çıkmaktadır.

Böylece özü ve nitelikleri belirmiş silâhlı kuvvetler muhtırasını destekleyip desteklememek sanıyoruz anlaşılır birşey haline gelmiştir. Artık önemli bir ayıraca sahibiz. Bu ayıraç herkesin rengini ortaya koyacak niteliktedir. Destekleyenlerin neyi des-

(Devamı Sayfa 3'de)

931 Sayılı iş Kanunu üzerine

Bilindiği gibi, Partimiz tarafından açılan dava sonucu Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 931 sayılı İş Kanunu, yeniden ele alınacaktır. Bu itibarla, kanunun aksayan ve canyakan taraflarını düzeltmek yönünde gayret göstermek işçilerin hakları ve görevleridir. Haklarıdır, çünkü çalışma hayatının sağlam temeller üzerine kurulması işçiler için her bakımdan şarttır. Görevleridir, çünkü işçiler kendi lehlerine durumlar yaratmak için ekonomik ve politik alanlarda etkin şekilde çabalar sarfetmek mecburiyetindedirler.

Bilmek ve anlamak gerekir ki, kapitalist düzen içinde kalındığı sürece ne yapılırsa yapılsın işçiler ezilmeye mahkûmdurlar. Çünkü insanlar için aslolan şey hayatın dokusudur. Kapitalist düzende hayatın dokusu tamamiyle kapitalist sınıf hesabına örülmüştür. Bu düzende kanunlar işverenler lehine çıkar, kararla,r işverenler lehine alınır, devlet çarkı işverenler lehine döner. Gerçek budur.

Onun için işçiler, insanlık haklarını ve dünyalarını kazanmak yolunda, yoksul köylüler ve diğer emekçilerle birlikte, kapitalist düzeni değiştirmek zorundadırlar. İşçiler bu zorunluluğu yerine getirene kadar türlü haksızlıklara ve türlü adaletsizliklere duçar olacaklardır. Bu kesindir. İşte bu gerçek karşısındadır ki, işçiler, bir yandan sendikal mücadelelerle ekonomik durumlarını bir ölçüde düzeltmeye çalışırlarken, bir yandan da politik mücadeleler vererek iktidara yürümek görevindedirler.

Ancak, işçiler, iktidar için politik mücadele verirlerken, ortaya çıkan günlük meseleleri de kendileri için şartların elverdiği en iyi biçimde halletmek yönünde tükenmez gayretler göstermek durumundadırlar.

Şimdi konumuz İş Kanunudur. Bu kanun, esas yapısı itibariyle, işçileri işverenlere karşı koruyacağı yerde, işverenleri işçi haklarına karşı himaye eder durumdadır. Bu keyfiyet Anayasanın temel ilkelerine aykırıdır. Ne var ki, patronların hesaplarına uygundur. Çünkü bu, gerçekte, patronların çıkarmış olduğu bir kanundur. Düzenin gereği budur. Yalnız, kanunun birkaç maddesi var ki bunların üzerinde önemle durmak ve gereken değişiklikleri sağlamak şarttır. Özellikle, 14, 17 ve 24. maddeler üzerinde durmak şarttır.

1 — EMEKLİYE AYRILAN İŞÇİLERİN KIDEM TAZMİNATLARI VERİLMELİDİR

14. maddeye göre hak kazanan işçiye ödenen kıdem tazminatının 15 günlükten 30 günlük ücret tutarına çıkarılması gereklidir. Bu, hem

işçiye ciddi bir fayda sağlamak bakımından ve hem de işten atmaları bir ölçüde önlemek bakımından önemlidir.

Kıdem tazminatı, genellikle, işten çıkarılan işçiyi bir süre için geçim imkânı bahşetmek bakımından verilmektedir. Bu itibarla, tazminatın bugünkü şartlara göre ayarlanması ciddi bir ihtiyaçtır. Ayrıca, kıdem tazminatı müessesesi, işçiler için birnevi çalışma garantisi teşkil etmektedir. Çünkü işçiyi işten atmayı tasarlıyan işveren, tazminat ödemek zorunluluğu karşısında biraz düşünmek lüzumunu duymaktadır. Bu itibarla, kıdem tazminatı bu maksatları sağlıyacak ölçüde olmalıdır.

Sonra, emeklilik aylığı veya toptan ödeme almak amacıyla iş akdini çözen işçilere de kıdem tazminatı ödenmelidir. Bunun için 14. maddenin ikinci fıkrasındaki **«ancak aylık veya toptan ödeme almak için akdi çözen işçiye verilecek tazminatın hesabında işçinin yalnız 1 Nisan 1950 tarihinden evvelki hizmet süreleri nazara alınır»** bölümünün metinden çıkarılması gereklidir. Bu meselenin halli, eşitlik prensibi bakımından şarttır. Bilindiği gibi, memurlar emekli olurken ikramiye almaktadırlar. Memurlara verilen emeklilik ikramiyesinin işçilere de kıdem tazminatı olarak verilmemesi için hiçbir sebep yoktur. Ayrıca Anayasamızda sözü edilen hiçbir zümreye ayrıcalık tanınamıyacağı ilkesi de bu değişikliği gerektirir.

2 — 17. MADDE İŞ KANUNUNU CEZA KANUNU HALİNE GETİRMEKTEDİR

Hayat içindeki deneylerden bilinmektedir ki, işverenler, 17. maddeye dayanarak, İş Kanununu işçilere karşı bir ceza kanunu gibi uygulamaktadırlar. Çünkü bu madde, işverenlere işçileri rahatça işten atma yetkisini vermektedir. Oysa, bir işçinin işten atılması kolay olmamalıdır. Zira işçi için işten atılmak demek, bir bakıma, yaşama zorluğuna mahkûm edilmek demektir. Ayrıca, işçiyi işten atmak demek, işçinin kişiliği ile ve meslek haysiyetiyle oynamak demektir.

«17. madeye karşılık işçilerin elinde de 16. madde vardır» denilmektedir. 16. madde, işçiler için katiyen bir denge unsuru olamaz. Çünkü, işçi için esas olan şey işyerinde tutunabilmektir. 16. madde, belirli şartlarda, işçiye iş akdini feshetme hakkını tanımaktadır. Oysa asıl mesele, işin bu raddeye gelmemesidir. Kaldı ki, çok zor bir durum karşışında, bu maddeye göre iş bağıtını çözmek isteyen işçiye de işveren «peki» demez. Demez, çünkü tazminat ödemek işine gelmez. Ama işverenin kendisi, 17. maddenin 2. bendindeki herhangi bir fıkrasına dayanarak, işçinin işine dilediği gibi son verebilir. Onun için meseleleri pratikte olana-bitene göre değerlendirmek gerekir.

Bu nedenle,

1 — 17. maddenin 2. bendindeki (a) fıkrası kaldırılmalıdır. Gerçekte bu fıkranın hiçbir gereği yoktur. Çünkü, işçi işe alınırken belli bir süre için tecrübeden geçirilmektedir. Bu itibarla, bir tecrübe döneminden geçen işçiye sonradan kusur kondurmaya kalkmak doğru olmaz. Aksi halde bu fıkra, işverene, hizmet akdini kötü niyetlerle bozmak imkânını verir.

2 — b, c, ç, d fıkraları da kaldırılmalıdır. Çünkü bu fıkralarda ileri sürülen hususlar Ceza Kanununa giren suçlardır. Bu suçlar gerçekten işlendiğinde pekalâ mahkemeye başvurulup gereği yerine getirilebilir. Aksi halde işverenler, bu fıkralara dayanarak, bugüne kadar olduğu gibi, işçileri kolayca suçlıyabilirler ve işten atabilirler.

3 — e fıkrası: **«İşçinin işyerinde kasti suçlarda yedi günden, taksirli suçlardan üç aydan fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmiyen bir suç işlemesi»** şekline sokulmalıdır. Çünkü, işçinin ne sebeple hapse düştüğü meselesini gözetmek gerekir. Bu, oldukça önemli bir husustur. İş hayatında elde olmayan sebeplerle işçinin başına bazı haller gelebilir. Meselâ vasıta kullanan bir işçi, işyerinde yaptığı bir kaza so-

nucu yedi günü aşan bir süre için hüküm giyebilir. İşçinin bu yüzden işten atılması caiz değildir. Onun için suç taksirli suçlardan ise, iş akdinin feshinde gerekli asgari süre üç ay olmalıdır.

4 — f, g, h fıkraları aynen kalabilir. Ama bu fıkraların sonuna, işçilerin gadre uğramalarını önlemek için, bir hüküm eklenmelidir. Ve mutlaka da şöyle bir hüküm eklenmelidir:

Ancak, işçinin f, g, h bentlerindeki fiilleri işlediği gerekçesi ile akdin feshedilebilmesi için işverenin, İşyeri Disiplin Kurulu'na müracaat etmesi ve bu kurulun iddiayı doğru görmesi gerekir.

İşyeri Disiplin Kurulu, o işyeri işçilerinin kendi aralarından seçecekleri ve işverenin kendi adına tayin edeceği ikişer üyeden oluşur. Ayrıca, işçiler, yine kendi aralarından bir kişiyi Kurul Başkanlığı için seçerler. İşveren de, kendi adına bir başkan tayin eder. İşyeri Disiplin Kurulu, nöbetleşe bir şekilde bu başkanların riyasetlerinde toplanır. Her kesim için riyaset süresi birer aydır. Riyaset süresi biten kesimin başkanı Kurul toplantılarına katılmaz. Kurul, ilk defa işçi kesiminin riyasetinde göreve başlar. Kararlar oy çokluğu ile verilir. Seçilen Kurulun görev süresi bir yıldır. İşçilerin 2/3 si isterlerse kendi üyelerini her an yenileyebilirler. Meseleler, Kurula ençok 72 saat içinde intikal ettirilir. Bu süreyi aşan mesele kapanmış sayılır. Tarafların dava hakkı saklıdır.

3 — TOPLU İŞÇİ ÇIKARMAK MESELESİ ÖNEMLE ELE ALINMALIDIR

24. madde, toplu işçi çıkarmasıyla ilgilidir. İşçileri korumak için bu maddenin şu şekle getirilmesi zorunludur:

«Madde 24 — İşverenler kanundan doğan ödevlerini yerine getirerek de olsa ancak işlerini daraltmak veya işçilerini azaltmak amacıyla işyerinden toplu olarak veya kısa aralıklarla 10'dan az olmamak üzere 1/10 u kadar ve daha fazla işçiyi işten çıkarmak istedikleri hallerde durumu, işçileri çıkarmadan en az iki ay önce, ilgili Çalışma Müdürlüğüne VE İŞÇİLERİN BAĞLI BULUNDUĞU SENDİKAYA YAZILI OLARAK BİLDİRMEK ZORUNDADIRLAR.

İşverenin işlerini daraltma veya azaltma sebebinin doğruluğu HAKKINDA BÖLGE ÇALIŞMA MÜDÜRLÜĞÜ ARAŞTIRMA YAPMAYA VE SONUÇLARINI BİR RAPOR HALİNDE O İŞYERİ İŞÇİLERİNE İLÂN ETMEĞE MECBURDUR.

Yukarıki fıkra hükmüne göre toplu işçi çıkaran veya bu gibi işyerini aynı şartlarla işleten veya işletmeye başlıyan işverenler, TEKRAR AYNI İŞYERİ İÇİN İŞÇİ ALMA ZORUNDA KALIRLARSA, ÖNCELİKLE VE MUTLAK SURETTE EVVELCE ÇIKARILAN İŞÇİLERİ ALIRLAR. BUNUN İÇİN EVVELCE ÇIKARILAN İŞÇİLERE ÇAĞRI YAPARLAR VE AYRICA MESELEYİ O İŞYERİ İŞÇİLERİNİN BAĞLI BULUNDUĞU SENDİKAYA DUYURURLAR. ANCAK, ESKİ İŞÇİLERE VE SENDİKAYA YAPILAN DUYURU ÜZERİNE 30 GÜN İÇİNDE ALINACAK OLAN İŞÇİ SAYISI DOLMAZSA, İŞVERENLER YENİ İŞÇİ ALABİLİRLER. BU YOLDAN TEKRAR İŞE ALINAN ESKİ İŞÇİLERİN YEVMİYELERİ VE SOSYAL HAKLARI ÜZERİNDE HİÇBİR GERİLEME YAPILAMAZ.

SENDİKA VE İŞÇİLERE YAPILAN DUYURU ÜZERİNE 30 GÜN İÇİNDE MÜRACAAT EDEN İŞÇİ, KENDİSİNDEN SONRA ÇIKARILMIŞ YA DA YENİ OLAN BİR İŞÇİ İŞE ALINMIŞ OLDUĞU HALDE İŞE ALINMAZSA 6 AYLIK ÜCRETİ TUTARINDA BİR TAZMİNATA HAK KAZANIR.»

Bu maddeye göre, çok zorlayıcı sebepler tahtında, işçi çıkarılan bir işyerinde şartlar düzelir de tekrar işçi almak gerekirse, öncelikle ve mutlak surette işten çıkarılmış olan işçiler alınmalıdır. Bunun böyle yapılması her şeyden önce doğruluğun icabıdır. Ayrıca, bu, işçilerin düzmece sebeplerle tasfiye edilmelerini önlemenin de elzem bir şartıdır. Bu bakımdan maddenin işaret edildiği şekilde değiştirilmesi zorunludur.

Bizim bu tekliflerimiz hayat içindeki deneylerden çıkarılmıştır.

İş kanununda bu ve diğer benzeri değişikliklerin yapılmasını sağlamak için icabeden yerler üzerine gereken uyarıların ve etkilerin yapılması görevini işçilere ve sendikacılara hatırlatırız.

VE İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNU

Ayrıca, yeri gelmişken işaret edelim, yıllardan beri sözü edilen İşsizlik Sigortası Kanunu da, daha fazla savsaklanmadan, artık çıkarılmalıdır. Gerçekte, asıl işsizlik sigortası işsizliğin ortadan kaldırılmasıdır. Yoksa, işsizliğin sosyal bir afet şeklinde üzerimize çökmüş olduğu bir durum içinde işsizlik sigortası kurmak, suya delik delmek gibi bir şeydir. Ancak, işsizlik sigortası sosyal tedbirler cümlesinden olarak ileri bir adımdır; her şeye rağmen bu adımın atılmasında yarar vardır. Bu itibarla, işsizlik sigortasının kurulması yönünde de gerekli eylemlerin yapılması lüzumunu hatırlatırız.

Bu vesileyle, bütün işçilere ve devrimci mücadele veren sendikacılara samimi sevgi ve saygılarımızı sunarız.

Son Olaylar Üzerine TİP'in Görüşü

(Baştarafı Sayfa 1'de)

Çünkü böyle bir beyan Anayasanın siyasî partilere, fikir, görüş, inanç özgürlüklerine ilişkin hükümlerine taban tabana aykırıdır.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın bu mesajına TİP kesinlikle karşıdır.

Sınıflı toplumlarda demokrasinin kaçınılmaz gereği, bütün sınıflar gibi işçi ve emekçi sınıfların da serbestçe örgütlenip faaliyette bulunmasıdır. Hangi kılıf altında ve hangi sözlerle süslenerek ileri sürülürse sürülsün, bu sosyolojik gerçeğe karşı yapılan düdüzenlemeler faşizm adını taşır ve tarihin gelişimi doğrultusunda yerle bir olur. Çünkü mesele demokrasinin «gerçek demokrasi» olabilmesine ve bunun da işçi ve emekçi sınıfların güçünün yönetime hergün biraz daha fazla yerleşmesine bağlıdır. Türkiye İşçi Partisi şimdiye kadar olduğu gibi bu yoldaki mücadelesini azimle sürdürecektir.

Örgütlü ve silâhlı gerici çevrelerin kıyamlarını görmezden gelen, işçi ve emekçi sınıfların mücadelesini, ilerici gençliğin ve yurtsever aydınların demokratik kavgalarını «aşırı uçlar» edebiyatıyla önlemeye çalışan bütün tedbirlerin açık niteliği sermaye sınıflarının sömürüsünün sözcülüğünü ve bekçiliğini yapmaktır.

Yurtseverliğin ve ilericiliğin temel ölçüsünün emperyalizme ve faşizme, açıktan karşı çıkmak olduğunu da hiç kimse unutmamalıdır.

Anayasal düzenin ve demokratik hakların zedelenmesinden doğan buhranı çözmek için, Anayasal düzeni ve demokratik hakları kısıtlayıcı çareler önermek tümden yanlış ve geçersizdir.

1 — Bu davranış içinde bulunan Cumhurbaşkanının derhal Anayasal sınırlar içine çekilmesini;

2 — Siyasî buhranın çözümü için ilericilerin can güvenliğinin ve tüm özgüirlüklerinin sağlanmasını;

3 — Seçim kanununda sosyal sınıfların ve ilerici eğilimlerin politik güçleri oranında parlâmentoda temsilini sağlıyan değişiklikler yapılarak erken seçime gidilmesini kesinlikle talep ederiz.

Türkiye İşçi Partisi bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm yolunda yıllardır içtenlikle ve mutluluk duyarak savaş vermiştir; bu uğurda şehitler vermiştir.

Türkiye İşçi Partisi işçi ve emekçi sınıfların politik gücüne karşı çıkan hiçbir çözüm yolunu benimsemez ve benimsemiyecektir.

T.İ.P. MERKEZ YÜRÜTME KURULUNUN 15.3.1971 TARİHLİ BİLDİRİSİ

GENEL BAŞKANIN AÇIKLAMASI

«Türkiye İşçi Partisi kuruluşundan beri ısrarla Anayasanın eksiksiz, tastamam uygulanmasını, toplumsal reformların yapılmasını, parlâmenter demokrasinin halktan yana geliştirilmesini istemiş ve bunun yiğit mücadelesini vermiştir. Yine baştan beri Partimiz aynı ısrar ve kesinlikle iktidarın izlediği politika ve icraatının Anayasa çizgisi dışına, Anayasaya aykırı duruma düştüğünü belirtmiştir. İktidar son zamanlarda ise açık teröre dayanan bir yönetime yönelmiş ve böyle bir yönetimin hukukî kılıflarını da parlâmentodan geçirmeye hazırlanmıştır.

Anayasal demokratik düzen, sosyal hukuk devleti gerçekleştirilmediği ve geliştirilmediği için bugünkü politik buhrana düşülmüştür. Bunun başlıca mesuliyeti iktidar partisinde ve hükümetinde olmakla beraber diğer burjuva partileri de sorumludur.

Bizce Türkiye'nin bu çıkmazdan kurtuluş yolu Anayasal demokratik düzenin gerçekleştirilip halktan yana geliştirilmesidir. Demokrasinin üç kıstası vardır: 1) **İktidarın halkın yararına işler yaparak ülkeyi kalkındırması;** 2) **İşçi ve emekçi sınıfların politik örgütlenme ve faaliyetlerine serbestlik ve imkân tanınması;** 3) **Bunun için ve bunun sonucu olarak da parlâmentonun bileşiminin toplumun sınıfsal güçlerini yansıtması.**

Bu nedenle,

1 — İşçi ve emekçi sınıfların politik örgütü olan Partimiz üzerindeki ve diğer ilerici güçler üzerindeki dolaylı-dolaysız baskı ve şiddet uygulamalarının derhal kaldırılması ve önlenmesi,

2 — Seçim kanununda seçimlerin dürüst, halkın eğilimlerini yansıtacak ve alınan oyların gerçek oranlarda parlâmentoda temsilini sağlıyacak değişikliklerin yapılarak genel seçimlere gidilmesi, ilk alınacak tedbirler olmalıdır.»

12 MART 1971

KIRIKHAN OLAYI

(Baştarafı Sayfa 1'de)

zen kimseler, meselenin üzerine düşmüşlerdir. Yaptıkları tespite göre dinamiti patlatanlar Ülkü Ocaklarından bazı kişilerdir. Bunu ilgili yerlere duyururlar. Ama, gelin görün ki, «ilgilenen» olmaz.

Öte yandan hava aralıksız körüklenmektedir. Kırıkhan'da ve çevresinde halk ilerici kişiler aleyhine tahrik edilmektedir. Derken, 5 Mart 1971 Cuma günü yapılmak üzere bir «tel'in mitingi» düzenlenmiştir. Etrafa yayılan haberlere göre şehirde büyük bir yürüyüş yapılacak, sonra camide topluca namaz kılınacak ve sonra da İşçi Partililere hücum edilecektir... İlk hedef Dağyeli Matbaası sahibi Ali Göçmen ve Dr. İzzettin İyiel'dir.

Yaratılmakta olan durumu dikkat ve endişe ile izleyen Ali Göçmen, Kaymakamı ve Hatay Valisini uyararak tedbir alınmasını ister. Kendisine; gerekli tedbirlerin alınacağı, dolayısıyla, telaşa mahal olmadığı söylenir. Ancak, ortada ciddî bir tedbir belirtisi yoktur. Bunun üzerine çaresiz kalan Ali Göçmen, İskenderun Tümen Komutanlığına başvurmak zorunluluğunu duyar.

4 Mart 1971 günü, yürüyüşü tertip eden komite mensupları, kaymakamlığa yürüyüşten vazgeçtiklerini bildirirler. Lakin bu, gerçekte, tertip komitesinin ertesi gün yaratılacak olan olayların sorumluluğundan kaçmak için başvurduğu bir hiledir. Nitekim, yürüyüşten vazgeçildiği halde, ertesi gün çevre köylerden, ilçelerden ve illerden, kamyonlara bindirilmiş şekilde binlerce insan Kırıkhan'a yığılır. Görenlerin ve saldırıya uğrayanların bizzat anlattıklarına göre, kamyonlarla getirilenlerin ellerinde sopalar, balyozlar ve tahralar vardır. (Tahra, çalı kesmeye yarıyan bir nevi satırdır.) Bu insanlar, şehrin içinde niyetlerini açıkça belli eden gösteriler yaparlar. Daha önce de, sabah saat 07.00 sularında, «komandolar», mavi gömlekli ve kırmızı kuşaklı kıyafetleriyle, saldırıya uğrayacak olan yerlerin önlerinden geçerek bir gösteri yapmışlardır. Bu, tam faşistçe bir gösteridir. Bu vaziyet karşısında son bir umutla kaymakamdan tekrar tedbir istenmiştir. Kaymakam, endişe edilmemesini söylemiş, ama gerçekçi hiçbir tedbir almamıştır.

Olayların bundan sonraki seyri şöyle:

Saat 10.00'a doğru sakallı ve takkeli kalabalık bir bulut gibi şehrin ortasına yayıldı. Derken, Dr. İzzettin İyiel'in karısına ait eczanenin önüne yeşil takkeli, beyaz takkeli bir grup çöktü. Bir taraftan küfürün bini bir para ederken, bir taraftan da tekbir getiriliyor, ezan okunuyordu. Bu topluluk çabucak binleri buldu ve «vurun!.» «öldürün!» fetyaları arasında eczaneye saldırı başladı. Eczane, kısa sürede baştan aşağı tahrip edildi. Askerler, güçbela içerdekileri kaçırıp kurtarabildiler.

Bu iş olduktan sonra saldırganlar camiye gidip cuma namazı kıldılar. Bu namazda kendilerine Kırıkhan savcısı da katıldı.

Ve sonra asıl kıyamet koptu. Camiden boşalan kalabalık, korkunç bir yabanlık içinde Dağyeli Matbaası'na ve diğer bazı dükkanlara saldırdı. Saldırılan dükkanlar İşçi Partililere veya alevîlere aitti. «Vurun komünistlere!..» «Vurun kızılbaşlara!..» bağırışları saldırının parolası oluyordu. Saldırılar ışyerleri yakıldı, yıkıldı ve yağma edildi. Saldırı mala karşı olduğu kadar cana karşıydı: Mehmet Susuz ve Gasip İnal adındaki yurttaşlar düpedüz linç edildiler. Bu arada Reyhanlı İlçe Başkanı Yahya Yıldırım arkadaşımız ağır şekilde yaralandı. Öyle ki, düştüğü yerde öldü diye bırakıldı. Nitekim, bu arkadaşımız E-lan sağlık yurdunda yatmaktadır ve beyin kanaması geçirmiş durumdadır. Anlatıldığına göre yaban saldırı daha uzayacaktı ve kimbilir daha nelere malolacaktı... Bereket ki, tam o sırada meydana gelen bir yer sarsıntısı saldırganları paniğe uğrattı.

Bu olay üzerine Genel Sekreter Şaban Erik, Merkez Yürütme Kurulu üyesi Av. Turgut Kazan, Hatay İl Başkanı ve Genel Yönetim Kurulu üyesi Av. Süleyman Galioğlu arkadaşlarımız Kırıkhan'a gittiler. Partimiz tarafından gerekli müdahalelerin yapılması için mesele hakkında bilgi edinmeye çalışan arkadaşlarımız, olayı derinliğine incelediler.

Arkadaşımız, bu anlatılanların ötesinde ayrıca şu hususları da tespit etmişlerdir:

Namazdan sonra saldırganları önlemeye çalışan kaymakam'a, yürüyüşü düzenleyip de bir gün önce tertip komitesinden istifa eden A.P. İlçe Başkanı Ahmet Ahrazoğlu: «Bu iş olacaktır, bütün sorumluluğu ben üzerime alıyorum.» demiştir.

Yabanca saldırı sırasında linç edilen Gasip İnal, önce Mustafa Çakır diye adlandırılarak ve sonra da hüviyeti meçhul kişi olarak gömülmüştür. Oysa Gasip İnal o çevrede herkesçe tanınmaktadır. Kendisi şofördür ve Kırıkhan'a çok yakın bir yer olan Bedirge Belediye Başkanının kardeşidir.

Olayın tahkikatını yürüten Kırıkhan savcısına Kırıkhan halk'ının güveni kalmamıştır. Hele saldırıya uğrayanların zerrece güveni kalmamıştır. Bu itibarla savcı hakkında ilgililerce gereğin yapılması zorunludur.

Herhalde Kırıkhan olayından gereken ibret dersi alınmalıdır.

Ayrıca belirtmeliyiz ki, bu ve benzeri olayları yaratanlar yaptıklarının yanlarına kalacağını sanmamalıdırlar. Gün gelecek bütün bunların hesabı sorulacaktır. Hiç ama hiç şüphe edilmesin, bir gün bütün bunlar, bu densizlikleri edenlerin burunlarından fitil fitil getirilecektir.

12 Mart Muhtırası

(Baştarafı Sayfa 2'de)

tekledikleri, karşı olanların en azından kendi açılarından neye karşı oldukları gün gibi ortaya çıkmıştır.

Kesin bir yol ağzına geldiğimiz şu günde, dün olduğu gibi bugün de tercihimiz TİP olarak sınıfsal temele oturan objektif tahliller doğrultusundadır. Herkes yolunu seçmede şüphesiz tam hürriyete sahiptir; çünkü intihar hürriyeti diye birşey vardır.

(1) «Sunay'a verilen 2. Muhtıra» Ulus Gazetesi (14.3.1971) ve «Ordu Anayasa'da değişiklik istiyor», Yeni Gazete (14.3.1971).

(2) «Ordu ne istiyor?», Yılmaz Çetiner'in haberi, Hürriyet, (14.3.1971).

Partimizdeki Dayanışma

(Baştarafı Sayfa 1'de)

«Sayın Behice Boran
Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı
Ankara

Partimiz yöneticilerini hedef alan siyasi cinayetlerle üyelerimizin can ve mal güvenliğini yok eden kaba saldırılar yanında, başta zatıaliniz olmak üzere bütün merkez yürütme kurulu üyelerine karşı girişilen Anayasa dışı davranışları, devrimci dayanışma bilinci içinde, ibretle izlemekteyiz. Anayasaya ve onun devrimci özüne içtenlikle bağlı olan Partimiz 10 yıllık mücadelesiyle toplumumuzun tarihi gelişmesini bilinçle temsil etmiştir. Emekçi halkımızın haklarına sahip çıkarak kendi varlığında tüm ulusumuzun insanca yaşama düzeyine kavuşması için Anayasayı hükümran kılmak ve devrimci özünü hayata geçirmek amacıyla Partimizin yürüttüğü mücadeleyi durdurmaya kalkmak egemen çevrelerin tarih önünde iflâsının belgesi olacak ve devrimci bilincimizi daha da pekiştirecektir. Partimizin yürüttüğü mücadelenin doğruluğuna ve haklılığına olan inancımı belirtir, başarı dileklerimle saygılar sunarım.

Dr. Tarık Ziya Ekinci»

«Sayın Behice Boran
Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı
Ankara

İşçi sınıfının devrimci kavgasını sindirmek için onun öncülerine açılan davalar bizi daha da biledi. Amblemin çarkı sizinledir.

Ahmet Hamdi Dinler,
Türkiye İşçi Partisi. Zon. İl Bşk.»

GÜNDEM

(Baştarafı Sayfa 1'de)

yal-demokrat ve anarşist sapmalardan ayrı tutmaktır. *Anarşizm, küçük-burjuvazinin ideolojisidir; kapitalizmin gelişmesi karşısında ömrünü tüketen, pılısını-pırtısını toplayıp kapı komşusuna, yani proletaryaya, katılmaya hazırlanan bir sınıfın canhıraş feryadıdır. Her zaman ve her yerde, anarşistlerin karşısına, kendilerine kızar görünen ama el altından teşvik eden burjuvalar değil, sosyalistler çıkmışlardır, çıkacaklardır. Buraya bir nokta koyup, son zamanlarda burjuva basında beliren bir eğilime, «gerilla» ile «anarşist silâhlı mücadele»yi bir tutmak eğilimine kısaca değinelim. Dünya devrimci pratiği göstermiştir ki, gerilla, işçi sınıfı partisinin yönetimindeki anti-emperyalist ve sosyalist mücadelenin,* ancak belirli ve özel şartlarda geçerli olan *bir yöntemidir.* Bu anlamdaki gerillayla «şehir gerillası», «kır gerillası» diye sunulan anarşist hareketleri aynı şeymiş gibi göstermeye kalkışmak, herşeyden önce, Vietnam'da, Kamboçya'da, Laos'da yürütülen mücadeleye bühtandır.

«Tercihinizi yapın» sözümüz Türkiye İşçi Partisi üyelerine değildir. Biz, Türkiye İşçi Partisi üyeleri olarak, sosyalistler olarak, yılmadan, yıkılmadan, sinmeden, yasal mücadele imkânlarını en son damlasına kadar kullanarak, kapitalizme, faşizme ve emperyalizme karşı, sosyalizm, demokrasi ve bağımsızlık için yürüyeceğiz.

18 MART 1971 : PARİS KOMÜNÜ'NÜN 100. KURULUŞ YILI

Louis Bonaparte'ın Sedan'da perişan edilmiş kuvvetlerini önüne katarak hızla Paris'e ilerleyen Prusya orduları, orada, beklenmedik bir engelle karşılaştılar: **Silahlı Paris ve Onun Proletaryası.** Her bakımdan güçlü Prusya orduları, ilk bakışta önemsemedikleri ve «dayanıksız» gördükleri bu son engeli aşmak, Paris'in kenar mahallelerine bile yaklaşabilmek için tastamam 131 gün savaşmak zorunda kaldılar. Silahlı Paris, nihayet, 28 Ocak 1871 tarihinde düştü; kendisinden birkaç kat güce sahip olan Prusya ordularına değil, aman vermeyen bir açlığa yenilmişti.

Ama, Silahlı Paris ve Onun Proletaryası, yenilirken bile galipti, çünkü, şehirin bütün giriş kapılarına kurulan barikatlarda dövüşe dövüşe Fransız İmparatorluğu'nun defterini dürmüş, on-dokuz yıl önce Louis Bonaparte adlı bir maceracının sona erdirdiği cumhuriyeti, deyim yerindeyse, **söke söke ve barikatlarda ilân etmişti.**

1871 PARİS KOMÜNÜ, doğruları ve yanlışlarıyla, toplumlar tarihinin ilk işçi sınıfı iktidarıdır. Prusya ordularının Paris kapılarına dayandığı bir sırada ve Fransız egemen sınıflarının sür-git ihanetleri arasında, 18 Mart 1871 tarihinde kuruldu ve 28 Mayıs 1871 tarihinde, Komün'ün son savaşçısının da Belleville ve Menilmontant sırtlarında teslim alınmasıyla birlikte, kuruluşundan tastamam yetmiş-iki gün sonra, ömrünü tüketti.

KOMÜN'ÜN KURULUŞU

Fransız burjuvazisi ve onun sözcüsü hain Thiers hükümeti, Prusya ordularının Paris banliyölerine girmelerini sıcak sevgi ve sevinç gösterileriyle karşıladılar. Thiers hükümetinin Prusya ordularıyla bir alıp veremediği yoktu; onun asıl korkusu, belkemiğini Paris proletaryasının teşkil ettiği **Ulusal Muhafızlar'ın** şehit düştüğü halde, silahlarını henüz bırakmamış olmasıydı. Tam bir ihanet çizgisinde bulunan Thiers hükümeti, Fransa'nın yenilgiyi kabul ettiğini ve artık «âdil ve şerefli bir barışın gerçekleştirilmesi» için çalışacaklarını açıklayarak, Parisli proleterleri, silahlarını bırakmaya çağırdı. Oynanmak istenen oyunun farkına varan Ulusal Muhafızlar'ın çağrıyı reddetmesi üzerine, hükümet, tüm silahlı güçlerini ve ajanlarını seferber ederek, Paris'in direnişini kırmaya koyuldu. Bu da sökmeyince, sür-git ihanet içindeki Fransız egemen sınıfları, bir yandan cumhuriyetin varlığını sona erdirmenin, öte yandan işçilerin direnişini (gerekirse işçilerin kendilerini) yok ederek Paris'i Prusya'ya teslim etmenin planlarını hazırlamaya koyuldular. Bu yöndeki darbe hareketinin günü, 18 Mart 1871 olarak tesbit edildi. Ne var ki, darbe söylentileri, daha o sırada, kulaktan kulağa yayılmağa başlamıştı.

Prusya ordularının kuşatması ve hain Thiers hükümeti kuvvetlerinin sürekli saldırıları altında bunalan Paris halkı, 18 Mart 1871 günü sabahı, belki rahat, belki rahatsız uykularından «Yaşasın Komün» haykırışlarıyla uyandılar. «Komün» diye anılan şeyin kuruluş bildirisi, o sırada, elden ele, kulaktan kulağa dolaşıyordu. Bildirinin başlangıcı şöyleydi:

Egemen sınıfların sürgit başarısızlık ve ihanetleri karşısında, Paris şehrinin proleterleri, devlet işlerinin idaresine el koyarak durumu kurtarmaları zamanının gelip çattığını artık anlamışlardır... Yine anlamışlardır ki, devlet iktidarına el koyarak, kendilerini, kendi kaderlerinin efendisi kılmak, aynı zamanda hem âcil görevleri ve hem de su-götürmez haklarıdır.

1871 PARİS KOMÜNÜ, işte, böyle kuruldu. 18 Mart sabahı kurulduğu ilân edilen ve yetmiş-iki gün sonra, 28 Mayıs tarihinde, düşmanın üstün askerî gücüne yenilerek ömrünü tüketen **Paris Komünü, Parisli işçilerin egemen sınıf olarak örgütlenme çabalarının somut ifadesi, toplumlar tarihindeki ilk işçi sınıfı iktidarının ta kendisidir.**

KOMÜN NELER GERÇEKLEŞTİRDİ?

Bilimsel sosyalizmin kılavuzluğunu benimsemişlerin azınlıkta kaldıkları, buna karşılık, «Proudhoncular» ve «Blanquiciler» şeklinde ikiye ayrılmış bulunan küçük-burjuva sosyalistlerinin çoğunluk teşkil ettikleri Paris Komünü, herşeye rağmen, doğruları ve yanlışlarıyla, yetmiş-iki gün süren bir işçi sınıfı iktidarına gerçeklik vermiştir. Objektif bir sürecin sübjektif bir görüntüsü olan Paris Komünü, küçük-burjuva ideolojisinin saptırıcı zorlamalarına rağmen, sosyalist öz taşıyan bir dizi eyleme girmiştir. Fazla bir yoruma girmeden bu eylemleri sıralayalım.

Paris Komünü, işçi sınıfının iktidarı olarak varlığını sürdürebilmek için, herşeyden önce, **kendisini, kendi memur ve görevlilerine karşı korumak zorunda olduğunun bilincindeydi.** Bunun için, ilk iş olarak, her türlü kamu görevinin doldurulmasında «genel oy» ilkesini egemen kıldı; Komün Merkez Komitesi üyesinden en küçük memura kadar, istisnasız herkesi, «seçimlik, sorumlu ve azledilebilir» ilân etti. Bu ilkenin benimsenmesinden hemen sonra seçimlere gidildi (26 Mart 1871).

1871 PARİS KOMÜNÜ, ağa-babaları Thiers hükümetinin peşinden Versailles'a kaçamayan burjuva beyefendi ve hanımefendilerinin bir tek kılına bile dokunmamıştı. Oysa, aynı «cici» bay ve bayanlar, Komün'ün çöküşünü izleyen intikam ve vahşet günlerinde, çoluk-çocuk, kadın-erkek, on-binlerce Parisli'nin burjuva ordularınca katledilmesine çılgınca alkış tuttular. Komün-sonrasının duruşmalarında, toplam 13,803 Komün-eri hüküm giydi.

Paris Komünü, devlet iktidarının tüm yetkilerini tek bir organda, halkın seçilmiş temsilcilerinden oluşan ve aynı zamanda hem «yasa-koyucu», hem de «yürütücü» olan tek bir eylemci yapıda toplayarak, kuvvetler ayrılığı ilkesine dayalı burjuva-parlemanterizmine son verdi ve bir bakıma «doğrudan demokrasi»ye dönüşü gerçekleştirdi (28 Mart 1871).

Paris'in, şehiri kuşatmış bulunan Prusya ordularıyla Versailles'da konaklayan Thiers hükümetinin kuvvetlerinden korunması, günlük sorunların en önemlisiydi. Bunun için, eli silah tutabilen tüm Parisli'lerin üye olacakları **Ulusal Muhafızlar** şehirin «tek silah gücü» ilân edildi ve aynı gün, İmparatorluk döneminde bayağının bayağısı işlerde kullanılan «Ahlâk (?) Zabıtası» lağvedildi. Paris Komünü, alınan kararlar bakımından, en hareketli ve en önemli günlerinden birisini yaşıyordu. Aralıksız toplanan Merkez Komitesi, Komün'ün tüm kurullarına yabancı uyrukluların seçilmesi uygulamasını ilkeleştirdi; Komün'ün bayrağını, «dünya cumhuriyetinin bayrağı» olarak kabul ve ilân etti; 1870 Ekim'inden 1871 Nisan ayına kadar yapılmış kira ödemelerini, Nisan 1871'den itibaren yapılıyormuş sayarak, mesken kiralarını fiilen kaldırdı (30 Mart 1871).

1871 PARİS KOMÜNÜ, köylülüğün ezici bir ağırlık teşkil ettiği Fransa'da, saf-proleter bir hareket, burjuva denizlerle çevrili bir «devrimci adacık» olarak kaldı. Komün'ün hemen ardından Lyons ve Marsilya'da da eş-amaçlı ayaklanmalar olmuş ama, bunlar, Thiers hükümetince anında bastırılmıştı. Komün'ü, daha işin başında, erken bir ölüme mahkûm eden en önemli husus «işçi-köylü ittifakı»nı bir türlü gerçekleştirememesiydi.

Devlet görevinde bulunmanın sağladığı «nakdî imtiyazlılık» durumuna ve böylece bürokrasiye son vermek için, ek görev, arpalık, huzûr hakkı vb. uygulamaları lağveden Komün, ayrıca, tümünden de önemli olarak, başta kendi Merkez Komitesi üyeleri, hiç bir devlet memurunun maaşının «ortalama bir işçi ücreti» seviyesini aşmayacağını karara bağladı (1 Nisan 1871).

Paris Komünü, dinsel inancın «kişisel bir mesele» olduğu ve dinin, devletle olan ilişkilerinde, bağımsız bulunması gerektiği noktalarından hareketle, kilise işlerini devlet işlerinden ayırdı; devlet tarafından din kuruluşlarına yapılan yardımları durdurdu; kilisenin mülkiyetindeki topraklar millîleştirildi; dinî semboller, dinî resimler, dualar vb., kamu binalarıyla okulların duvarlarından indirildi (2 Nisan-8 Nisan 1871).

Thiers hükümeti, Paris'te kalan «soylu» beyefendi ve hanımefendilerle esir düşen Versailles askerlerine karşı Komün'ün son derece yumuşak davranmasından güç alarak, yakaladığı Komün-erlerini bölük-bölük idam mangalarının karşısına çıkarmaya başlamıştı. Paris Komünü, her türlü savaş ve insanlık kuralını ayaklar altına alan bu davranışlar sürdüğü takdirde, misilleme tedbirlerine başvuracağını açıkladı. Komün, vahşet devam ettiği halde, herhangi bir misillemeye başvurmadı (5 Nisan 1871).

Komün, gerektirici sebepler ne olursa olsun, bundan böyle, idam cezasının kaldırıldığını ilân etti ve aynı gün, Ulusal Muhafızlar'a bağlı 137. Tümen'in törenle şehir merkezine getirdiği sembolik bir giyotin şenlikler arasında yakıldı (6 Nisan 1871). Şehirdeki tüm işyerlerinin kesin bir dökümünün yapılması ve her işyerinde oranın sorumlusu bir işçi birliğinin kurularak, son tahlilde, bu işyeri birliklerinin tüm ekonomik hayatı kapsayan ve yönlendiren bir «ulusal birlik» etrafında örgütlenmeleri kararlaştırıldı (16 Nisan 1871). Başka emekçi kesimleri için daha önce alınan ve uygulamaya konulan tedbirlerin fırıncıları da kapsayacak şekilde genişletilmesiyle birlikte, her türlü gece-çalışması tarihe karıştı (20 Nisan 1871).

Komün'ün fırtınalı başlayan ve geçen hayatı, aynı şekilde, fırtınalı sona erecekti. 16 Mayıs 1871 günü, Komün'ün kararı üzerine, ünlü Vendome alanında toplanan on-binlerce Parisli, Napolyon'un 1809 Savaşı'nda ele geçirdiği toplardan döktürülen, şovenizmin ve ulusların düşmanlığının iğrenç bir sembolü olarak orta yerde duran Zafer Anıtı'nı yerle yeksan ettiler. Paris Komünü, böylelikle, bilinen bu son eyleminde, **tüm ulusların emekçilerinin kardeşliğini ve kader-birliğini ilân ediyordu.**

1871 PARİS KOMÜNÜ'nün kumanda organlarına Blanquici ve Proudhoncu küçük-burjuva sosyalistler hâkimdi; ekonomik kararlar Proudhoncu, siyasal kararlar da Blanquici fikir mirasının izlerini taşıyordu. Proudhon bankalara dalkavukça bir saygı duyardı; bundan ister istemez etkilenen Komün, Fransız kapitalizminin sinir merkezi olan Fransa Bankası'na el koyacak yerde, onun önünde saygıyla eğildi. Komün'ü yıkan ikinci hata da buydu.

KOMÜN'ÜN SONU VE YANLIŞLARI

Kilit noktalarının Proudhoncu ve Blanquici küçük-burjuva sosyalistlerince tutulmuş olmasına rağmen sosyalist bir raya oturan ve toplumlar tarihinin ilk «işçi sınıfı iktidarı» olarak beliren PARİS KOMÜNÜ, bu küçük burjuva unsurların ideolojik etkisiyle, ömrünü tüketmesine zemin hazırlayan iki büyük hata yaptı. Komün'ün siyasal kararları **genellikle** Blanquici, ekonomik kararları da, **yine genellikle,** Proudhoncu bir fikir mirasının izlerini taşıyordu. Siyasal hata, orta ve küçük köylülerin ezici çoğunluk teşkil ettikleri bir ülkede, köylülüğün, bir siyasal müttefik olarak, ne kadar büyük önem taşıdığının yeterince kavranamamasından doğdu. Bir yandan temele kadar inen bu değerlendirme hatası, öte yandan Marsilya ve Lyons şehirlerindeki eş-amaçlı ayaklanmaların anında bastırılması ve nihayet, biraz insaflı olunursa, yetmiş-iki günlük bir sürenin fazlaca kısa kalması, hayatî önem taşıyan işçi-köylü ittifakının gerçekleştirilmesini önledi; Paris Komünü, saf-proleter bir hareket, burjuva denizlerle çevrili bir «devrimci adacık» olarak ortaya çıktı, öyle yaşadı, öyle ömrünü tüketti. Komün'ün sonunu çabuklaştıran ikinci büyük hata, ekonomi alanına ilişkindi. Bilinir ki, büyük bankalar, modern kapitalizmin «sinir merkezi» olarak faaliyet gösterirler; yine bilinir ki, bilimsel sosyalizmin bankacılık faaliyetlerinin bir devlet tekeli olarak örgütlenmesini emretmesine karşılık, bir küçük-burjuva sosyalisti olan Proudhon'un yazılarında, her türlü bankacılık kuruluşuna duyulan dalkavukça bir saygının, hastalık derecesine ulaşan bir hayranlığın izleri vardır. Fransız kapitalizminin can-damarı olan Fransa Bankası'nın kapılarına kadar gelen Komün-erleri, **içeri girip duruma el koyacak yerde,** Proudhoncu olduğu besbelli bir saygıyla, hani neredeyse şapkalarını çıkararak, oldukları yerde kalakaldılar. Fransa Bankası, Komün'ün yetmiş-iki günlük ömrü süresince, karşı devrimin ürediği, hem de hızla ürediği, bir merkez olarak çalıştı. Siyasal ve ekonomik plandaki bu iki hata, 1871 Paris Komünü'nün sonu oldu.

28 Mayıs 1871 günü, Belleville ve Menilmontant sırtlarında son Komün-erinin de Thiers kuvvetlerince teslim alınmasıyla birlikte, Paris Komünü, derin yankılar bırakarak tarihe karıştı. Burjuvazi, kendisine başkaldırmak cesaretini göstermiş Paris'ten, intikamların en kanlısını almaya koyuldu. Komün-erlerinin hoşgörüsüyle yaşayabilmiş bir avuç burjuva beyefendi ve hanımefendi, dipçiklenerek öldürülen, yerlerde sürüklenen, katledilen, burjuva ordularının mitralyöz ateşi altında can veren on-binlerce Parisli'ye taş yağdırdılar; misli görülmemiş burjuva hunharlıklarına çılgınca alkış tuttular. Göstermelik duruşmalar yapıldı; kaçmayı başarabilmiş yaklaşık dört bin kişinin gıyabında, toplam 13,803 Komün-eri hüküm giydi.

1871 PARİS KOMÜNÜ'nün dev eylemi, işçi sınıfının «hazır devlet makinesi» ile yetinemeyeceğini ısbatlamak olmuştur. Tüm görevlilerin seçimlik, sorumlu ve azledilebilir olarak ilânı; tüm iktidar yetkilerinin tek bir organda, halkın seçilmiş temsilcilerinden oluşan «eylemci» bir yapıda toplanması; istisnasız bütün maaşların «ortalama işçi ücreti» seviyesine indirilmesi vb., işçi sınıfının devlet karşısındaki tutumuna örnektir.

Üç gün sonrasının takvim yaprağı 18 Mart 1971 tarihini gösterecek... Yani, yukarıdan beri anlatmaya çalıştığımız bir eylemin yüzüncü yılını...

PARTİ GAZETESİ TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'NİN MERKEZ YAYIN ORGANIDIR. 15 Günde bir yayınlanır. Fiatı 50 Kuruştur.
Sahibi: Şaban *ERİK* Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: İzzet *ARARAT* İdare Yeri: Türkiye İşçi Partisi Genel Merkezi Mithatpaşa Cad. 63/1 Yenişehir — Ankara
Bağış ve aboneler için banka hesap numarası: T.C. Ziraat Bankası Mithatpaşa Şubesi, 630/A - 34
TELEFON: 17 07 59 YILLIK ABONE ÜCRETİ: *YURTİÇİ:* 12,50 TL, *YURT DIŞI:* 18. TL.DIR. — Dizgi ve baskı Baylan Basım ve Ciltevi TEL: 12 52 95 ANKARA